

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 40/2006 vp

Hallituksen esitys Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä marraskuuta 2006 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta (HE 260/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kaija Suvanto, ulkoasiainministeriö
- hallitussihteeri Leena Rantalankila, oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- apulaisjohtaja Susanna Metsälampi, Ilmailuhallinto
- suunnittelija Nina Kamsani, Finnair Oyj.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— sisäasiainministeriö
— liikenne- ja viestintäministeriö.

Viitetiedot

Hallintovaliokunta on antanut PNR-matkustajatietojen luovuttamista koskevassa unioniasiassa U 41/2006 vp lausuntonsa HaVL 32/2006 vp.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi lokakuussa 2006 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen tur-

vallisuuden ministeriölle tehdyn sopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.

Sopimus vastaa pääasialliselta sisällöltään vuonna 2004 Euroopan yhteisön ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehtyä aikaisempaa sopimusta, jonka Euroopan yhteisöjen tuomioistuin kumosi toukokuussa 2006 antamallaan tuomiolla. Matkustajarekisteritietojen siirtämisen tarkoitus säilyy samana kuin aiemmassa sopimuksessa. Sopimuksen tarkoituksena on torjua terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voi-

maansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välillä. Sopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä päätökseen. Sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lähtien.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn PNR-sopimuksen ja lakiehdotuksen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. PNR-sopimuksessa on kysymys lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen (Passenger Name Record) käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle (Department of Homeland Security, DHS). PNR-sopimuksen tarkoituksena on torjua terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

EY-tuomioistuin on 30.5.2006 kumonnut neuvoston ja komission vuonna 2004 tekemät päätökset, jotka ovat mahdollistaneet lentomat-kustajia koskevien PNR-tietojen luovuttamisen Yhdysvalloille (ks. HaVL 32/2006 vp). Uutta PNR-sopimusta koskevat neuvottelut alkoivat EY:n irtisanottua EY-tuomioistuimen tuomion johdosta aiemman PNR-sopimuksen päättymään 30 päivänä syyskuuta 2006. Lyhyessä ajassa neuvotellulla uudella ja nyt käsiteltävänä olevalla sopimuksella on pyritty estämään sopimuksettomana tilan syntyminen. Samalla on turvattu EU:n ja USA:n välisen lentoliikenteen häiriötön ja turvallinen jatkuminen.

Saadun selvityksen mukaan käsiteltävänä oleva PNR-sopimus vastaa pääasialliselta sisällöl-

tään aiempaa sopimusta. PNR-tietojen vaihdon tarkoitus säilyy samana kuin aiemmassa sopimuksessa. Kyseessä on määräaikainen järjestely, jonka voimassaolo päättyy 31 päivänä heinäkuuta 2007, ellei sopimuksen voimassaoloa jatketa EU:n ja Yhdysvaltojen keskinäisellä kirjallisella sopimuksella.

Vuoden 2004 sopimuksen tavoin uuden sopimuksen lähtökohtana on, että DHS noudattaa edelleen USA:n tulli- ja rajavalvontalaitoksen (CBP) vuonna 2004 antamia PNR-tietojen käsittelyä ja siirtoa koskevia sitoumuksia.

PNR-sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ehdotetaan saatettavaksi voimaan sekamuotoisella voimaansaattamislailla. Lakiin ehdotetaan otettavaksi asiasisältöinen säännös, jolla velvoitetaan lentoyhtiöt käsittelemään ja siirtämään matkustajarekisteritietoja PNR-sopimuksen mukaisesti.

PNR-sopimuksen myötä eurooppalaisten lentoyhtiöiden toimintaedellytykset mannertenvälisen lentoliikenteen harjoittamiseen säilyvät. Samalla hallituksen esityksen mukaan turvataan vähintään aikaisemman PNR-järjestelyn takaa-tietosuojataso. Unionitasolla ei ole olemassa sääntelyä, joka estäisi tietojen siirrot siinä tapauksessa, että sopimusta ei olisi saatu neuvoteltua. Tällöin oikeus tietojen siirtoon olisi määräytynyt kansallisen lainsäädännön perusteella, jonka yksityiskohdat vaihtelevat jäsenvaltioittain. Uudella PNR-sopimuksella turvataan myös jä-

senvaltioiden kansalaisten yhdenvertainen koh-
telu, koska järjestelmä koskee kaikkia lentoyh-
tiöiden varausjärjestelmissä olevia tietoja EU:n
alueella samalla tavalla.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja
saamansa selvityksen perusteella valiokunta pi-
tää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukai-
sena. Valiokunta puoltaa PNR-sopimuksen hy-
väksymistä. Lisäksi valiokunta puoltaa hallituk-
sen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväk-
symistä tästä mietinnöstä ilmenevin kannan-
otoin muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta
ehdottaa,

*että eduskunta hyväksyy Luxemburgis-
sa 16 päivänä lokakuuta 2006 ja
Washingtonissa 19 päivänä lokakuuta
2006 Euroopan unionin ja Amerikan
yhdyshaltöiden välillä lentoyhtiöiden
PNR- eli matkustajarekisteritietöjen kä-
sittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysval-
tojen sisäisen turvallisuuden ministe-
riölle tehdyn sopimuksen ja*

*että lakiehdotus hyväksytään muutta-
mattomana.*

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Veijo Puhjo /vas
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Lasse Hautala /kesk
Hannu Hoskonen /kesk
Esko Kurvinen /kok

Heli Paasio /sd
Mauri Salo /kesk
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /kesk
Ahti Vielma /kok
Tuula Väätäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.